

TYÖ- JA TASA- ARVOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2001 vp

Hallituksen esitys työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyväksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 161/2001 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — toimenpidealoitteen työssäoloehdon kertymisestä yhdistelmätuella työllistettäessä (TPA 32/2000 vp — Esa Lahtela /sd), joka on lähetetty valiokuntaan 24 päivänä maaliskuuta 2000, — toimenpidealoitteen työpaikan turvaamisesta puolen vuoden työttömyysjakson jälkeen (TPA 194/2001 vp — Leea Hiltunen /kd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 23 päivänä lokakuuta 2001, ja — toimenpidealoitteen kansalaisjärjestöjen työllistämismahdollisuuksien parantamisesta (TPA 200/2001 vp — Leea Hiltunen /kd), joka on lähetetty valiokuntaan 23 päivänä lokakuuta 2001.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 43/2001 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, työministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Hannu Hakkola, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö Elise Kivimäki, Kansaneläkelaitos
- toimistonjohtaja Hannu Piirainen, Kuhmon työvoimatoimisto
- elinkeinoasiamies Pauli Tahvanainen, Enon kunta
- sosiaalipoliittinen sihteeri Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- koulutus- ja työvoimapoliittinen asiamies Mervi Huuskonen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- koulutus- ja työvoimapoliittinen sihteeri Heikki Liede, Akava ry
- koulutuspoliittinen asiamies Heikki Suomalainen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- työvoimapoliittinen asiamies Riitta Wärn, Palvelutyönantajat
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- projektinjohtaja Aaro Harju, Uusi työ -projekti

- Markku Sivonen, BR-tuote Oy.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalvelulakia, työttömyysturvalakia, työmarkkinatuesta annettua lakia ja työllisyyslakia. Esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla pyritään jatkamaan työvoimapolitiikan uudistusta.

Työttömän työnhakijan ja työvoimatoimiston yhteistyötä sekä työnhakijan omatoimista työnhakua tehostettaisiin korostamalla työnhakusuunnitelman merkitystä. Työharjoittelu rajattaisiin koskemaan ammatillista koulutusta vailla olevia, työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia nuoria. Muiden työttömien kohdalla otettaisiin käyttöön uusi ilman työsuhdetta toteutettava toimenpide, työelämävalmennus, jolla tuettaisiin työelämään paluuta ja lisättäisiin työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia.

Ilman työsuhdetta toteutettaviin toimenpiteisiin (työelämävalmennus, työharjoittelu, työkokeilu) osallistuvan oikeusasemaa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen (yhdistelmätuki) enimmäisaika pidennettäisiin vuodesta kahteen vuoteen henkilöä kohti. Työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisedellytykseksi asetettaisiin toimiminen yksilöidyn työnhakusuunnitelman mukaisesti sen jälkeen, kun

työnhakijan työttömyys on kestänyt vähintään viisi kuukautta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa TPA 32/2000 vp ehdotetaan, että hallitus toisi mahdollisimman nopeasti lakiesityksen, jolla yhdistelmätukityöllistämisen työttömyysturvan työssäoloehto kertyy koko ajalta, kuten muussakin tukityöllistämässä.

Toimenpidealoitteessa TPA 194/2001 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työpaikan takaamiseksi työttömälle puolen vuoden työttömyyden jälkeen valtion, kuntien ja yritysten yhteisvoimin.

Toimenpidealoitteessa TPA 200/2001 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yhdistelmätuen maksamiseksi kansalaisjärjestöille koko 24 kuukauden työllistämisyksikön ajalta sekä kolmannen sektorin palveluiden monipuolistamiseksi ja vakainaistamiseksi jopa osaksi kuntien palveluita.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työharjoittelu rajattavaksi koskemaan alle 25-vuotiaita nuoria. Aikuisille työnhakijoille ehdotetaan

otettavaksi käyttöön työelämävalmennus-niminen toimenpide. Työelämävalmennuksen tavoitteena on tukea työelämään paluuta ja lisätä työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia.

Valiokunta on useissa yhteyksissä kiinnittänyt vakavaa huomiota pitkäaikaistyöttömyyteen, joka on edelleen huolestuttavan korkealla tasolla, eikä sen merkittäväksi vähentämiseksi ole löydetty toimivia ratkaisuja. Monien nykyis-

ten tukimuotojen ongelma on, että työtön on ehtinyt passivoitua ja syrjäytyä, ennen kuin tukitoimet tavoittavat hänet. Jokaiselle pitkäaikaisyöttömäksi joutuneelle tulisivat kehittää toimiva yksilöllinen työllistymisratkaisu. Samalla tulee toimia entistä tarmokkaammin, jotta työttömyys pystytään katkaisemaan ennen kuin siitä tulee pitkäaikaista. Hallituksen esitys pyrkii tähän muun muassa tehostamalla työnhakusuunnitelmien laatimista entistä aikaisemmassa vaiheessa ja kehittämällä niiden laatua ja sitovuutta.

Työnhakusuunnitelma

Esityksen mukaan työnhakusuunnitelman tulee viimeistään työttömyyden kestettyä viiden kuukauden ajan täsmentyä yksilöidyksi. Yksilöidysissä työnhakusuunnitelmassa otetaan kantaa siihen, mitä työllistymistä edistäviä toimia toteutetaan, kuka vastaa niiden toteuttamisesta, milloin niitä toteutetaan ja miten toteutumista seurataan. Jos seurannassa ilmenee, että suunnitelma ei toteudu ennakoitusti, työvoimatoimiston tulee selvittää syy ja tarvittaessa suunnitelmaa on muutettava siten, että se on toteutettavissa. Perustelujen mukaan lähtökohtana on, että suunnitelmaa tulee tarkistaa, jos asiakas sitä pyytää.

Valiokunta pitää työvoimapolitiikan asiakaslähtöistä kehittämistä tärkeänä ja katsoo, että yksilöityjen työnhakusuunnitelmien tulee ensisijaisesti palvella työttömän omaa urasuunnitelmia ja työn hakua. Valiokunta korostaa, että työnhakusuunnitelman tulee olla mahdollisimman realistinen ja että työhallinto sitoutuu allekirjoituksellaan toteuttamaan oman osansa työnhakusuunnitelmasta. Valiokunta pitää tärkeänä, että työvoimatoimistoissa työnhakusuunnitelman tekemiseen yhdessä työnhakijan kanssa varataan riittävästi aikaa, jotta suunnitelmasta tulee toimiva, ja siinä otetaan huomioon työnhakijan edellytykset ja toiveet sekä työmarkkinatilanne.

Valiokunta korostaa työnhakusuunnitelman positiivista, työn hakemista tukevaa merkitystä sekä työnhakijoiden palvelemista. Työnhakusuunnitelmaa ei valiokunnan käsityksen mu-

kaan tule käyttää työttömien kontrolloimisen välineenä. Valiokunta pitää tärkeänä, että työnhakusuunnitelman velvoittavuus puolin ja toisin sekä sen noudattamatta jättämisen seuraamukset kirjataan lakiin mahdollisimman selkeästi ja niistä tiedotetaan tehokkaasti työnhakijoille suunnitelmaa laadittaessa ja sen toteutumista seurattaessa.

Työnhakusuunnitelman noudattamatta jättämisestä voi esityksen mukaan seurata kahden kuukauden karenssi työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saannissa. Tämä on valiokunnan käsityksen mukaan työttömän toimeentulon kannalta varsin ankara seuraamus. Valiokunta katsoo, että karenssi voi seurata vain, jos laiminlyönti tapahtuu ilman pätevää syytä ja on olennainen ja toistuva. Valiokunta ehdottaa tätä tarkoittavia muutoksia lakiehdotuksiin. Laiminlyönnin olennaisuus perustuu työvoimatoimikunnan suorittamaan kokonaisharkintaan, jossa keskeistä huomiota tulee valiokunnan käsityksen mukaan kiinnittää siihen, missä määrin suunnitelman noudattamatta jättämisestä on aiheutunut todellista työttömyyden pitkittymistä. Valiokunta korostaa työvoimatoimistojen henkilökunnan ja työvoimatoimikuntien jäsenten kouluttamisen tärkeyttä, jotta soveltamiskäytäntö eri puolilla maata olisi yhtenäinen ja yhdenmukainen ja kaikkia työttömiä kohdeltaisiin oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti.

Yhdistelmätuki

Esityksessä ehdotetaan yhdistelmätukijakso pidentettäväksi kahdeksi vuodeksi työllistettävää kohti kuitenkin siten, että jälkimmäiseltä vuodelta maksetaan vain työmarkkinatuki. Valiokunta pitää yhdistelmätuen keston pidentämistä perusteltuna ja katsoo, että yhdistelmätuen avulla saatava kahden vuoden työkokemus on omiaan edistämään pitkäaikaistyöttömien työllistymistä ja ehkäisemään heidän syrjäytymistään. Toiselta vuodelta maksettavan tuen pienuus voi kuitenkin käytännössä johtaa siihen, että ilman merkittävää omaa rahoitusta toimivat yhdistykset ja yhteisöt pystyvät työllistämään vain yhdeksi vuodeksi. Tällöin niiden työllistä-

mänä olleen henkilön voi olla hyvin vaikeaa löytää työnantajaa, joka työllistäisi hänet toiseksi vuodeksi pelkällä työmarkkinatuella. Kahden vuoden yhdistelmätukijakso tuleeikin valiokunnan käsityksen mukaan todennäköisesti toteutumaan vain työllistettäessä yrityksiin, julkiselle sektorille taikka vakavaraisiin, valtakunnallisiin yhdistyksiin tai yhteisöihin. Valiokunta pitää ns. kolmannen sektorin merkitystä kansalaisyhteiskunnan toiminnan ja työttömien syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta tärkeänä ja katsoo, että uudistusta tulee tarkoin seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin täyden yhdistelmätuen maksamiseksi yleishyödyllisille yhdistyksille ja yhteisöille myös toiselta vuodelta. Valiokunnan mielestä myös yhdistelmätukityöhön pääsyn ehtoja tulisi helpottaa.

Yrityksiin työllistettävien osalta säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työsopimusta ei enää tarvitse tehdä toistaiseksi. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty tämän muutoksen ja yhdistelmätukijakson pidentämisen mahdollisiin vaikutuksiin yritysten keskinäiseen kilpailutilanteeseen. Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi yhdistelmätuesta lausumaa, jossa edellytetään hallitukselta selvitystä vuoden 2004 loppuun mennessä uudistuksen vaikutuksista ja jossa kiinnitetään huomiota myös tuen mahdollisiin kilpailutilannetta vääristäviin vaikutuksiin. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta

10 e §. Yhteistyövelvollisuus. Hallituksen esityksessä ehdotetaan työvoimapalvelulain 10 e §:n 2 momentissa säädettäväksi, että asiakas on määrääjain työvoimatoimiston määräämällä tavalla velvollinen ilmoittamaan, miten hän on työnhakusuunnitelmaa toteuttanut. Valiokunta katsoo, että työnhakusuunnitelma on ennen muuta työttömän työnhakijan omaa urasuunnitelua palveleva asiakirja, jota laadittaessa on kaikilta osin syytä korostaa työttömän omaa myötävaikutusta ja asioista sopimista. Tästä

syystä valiokunta ehdottaa säännöksen muotoiltavaksi siten, että ilmaisu "työvoimatoimiston määräämällä tavalla" korvataan ilmaisulla "työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla".

13 b §. Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan oikeusasema. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi eräitä teknisiä tarkistuksia.

2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

3 §. Toimeenpanoelimet. Valiokunta ehdottaa pykälää täsmennettäväksi siten, että lausunnon antamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §. Työttömyyspäivärahaoikeuden eräitä rajoituksia. Valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa täsmennettäväksi vastaamaan paremmin pykälän sisältöä.

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että relatiivilauseen alkuosan säännös "ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyä" ulotetaan koskemaan myös työnhakusuunnitelmaan sisältyvästä toimenpiteestä kieltäytymistä.

3. Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

6 §. Työharjoittelu ja työelämävalmennus. Valiokunta ehdottaa pykälän otsikosta poistettavaksi sanan työpaikalla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan työharjoittelun ja työelämävalmennuksen perässä olevalla sanalla "työpaikalla" on tarkoitettu korostaa sitä, että työharjoittelu ja työelämävalmennus voivat tapahtua vain sellaisella työpaikalla, jolla on myös muita työntekijöitä. Valiokunta ehdottaa, että tätä koskeva selventävä maininta otetaan 7 §:n 2 momentin 1 kohtaan. Näin ollen sana "työpaikalla" voidaan tarpeettomana poistaa työharjoittelun ja työelämävalmennuksen perästä.

Valiokunta katsoo, että työelämävalmennus, joka kohdistuu useissa tapauksissa pitkään työelämässä mukana olleisiin henkilöihin, voi olla

tarkoituksenmukainen toimenpide vain silloin, kun se tapahtuu yhteisymmärryksessä asianomaisen työttömän työnhakijan kanssa. Tästä syystä valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan työmarkkinatuen saaja voidaan määrätä työelämävalmennukseen vain hänen suostumuksellaan.

7 §. Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjestäminen. Viitaten edellä 6 §:n perusteluissa esitettyyn valiokunta ehdottaa 2 momentin 1 kohdaksi lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan työharjoittelu- tai työelämävalmennuspai- kassa tulee olla virka- tai työsuhteessa olevia työntekijöitä.

8 a §. Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan oikeusasema. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lakitekniistä tarkennusta.

12 b §. Tuen määrä. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin tarkennusta, jonka mukaan asiasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

12 c §. Tuen kesto. Valiokunta ehdottaa pykälässä olevan viittaussäännöksen korjaamista.

17 §. Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi siten, että työnhakusuunnitelmaan sisältyvästä toimenpiteestä kieltäytymistä koskevaan säännökseen lisätään sanat "ilman pätevää syytä". Lisäksi momentin viimeisestä lauseesta ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi toimenpiteen keskeyttämistä koskeva maininta, koska sitä koskeva säännös sisältyy 19 §:ään.

Pykälän 2 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että henkilöllä on aina oi-

keus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta, työelämävalmennuksesta tai työkokeilusta ilman, että hän menettää oikeuttaan työmarkkinatukeen.

19 §. Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen. Viitaten edellä 6 §:n perusteluissa lausuttuun valiokunta ehdottaa pykälän 2 ja 3 momentista poistettaviksi tarpeettomina "työpai- kalla" -sanat. Lisäksi valiokunta ehdottaa 3 momentin viimeisen lauseen muutettavaksi siten, että työharjoittelusopimusten lisäksi se koskee myös vastaavia työelämävalmennusta ja työko- keilua koskevia sopimuksia.

Aloitteet

Valiokunta ehdottaa lait hyväksyttäväksi hallituksen esityksen pohjalta eikä pidä toimenpidealoitteissa ehdotettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä aiheellisena, joten valiokunta ehdottaa toimenpidealoitteet hylättäviksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työ- ja tasa-arvo- asiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1.—3. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että toimenpidealoitteet TPA 32/2000 vp, TPA 194/2001 vp ja TPA 200/2001 vp hylätään, ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki**työvoimapalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §, sellaisena kuin se on laissa 193/2001, sekä
lisätään 10 e §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 193/2001, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 13 b § seuraavasti:

10 c §
 (Kuten HE)

10 e §

Yhteistyövelvollisuus

— — — — —
 Asiakas, jonka kanssa on 10 c §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma ja jonka työttömyys on kestänyt vähintään viisi kuukautta, on ollessaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa velvollinen toteuttamaan suunnitelmaa. Asiakas on tällöin lisäksi velvollinen määräajoin *työnhakusuunnitelmassa sovitulla* tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa toteuttanut. Jos asiakkaalta edellytetään muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, se on kirjattava työnhakusuunnitelmaan. Yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan liittyvä yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon. Tässä momentissa tarkoitetun yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan, mitä 10 b §:ssä, työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään.

13 b §

Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan oikeusasema

(1 mom. kuten HE)

Työkokeilupaikan antaja vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) sekä niiden (*poist.*) ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla *säädetään*.

Työkokeilusta tehdään ennen sen alkamista määräaikainen kirjallinen sopimus, jossa osapuolina ovat kokeilupaikan antava virasto, laitos, yhteisö, yritys tai yksityinen *elinkeinoharjoittaja* ja kokeiluun osallistuva asiakas sekä (*poist.*) työvoimatoimisto. Sopimuksessa määritellään työkokeilun sisältö, kokeiluaika ja -paikka, kokeilupaikan yhteyshenkilö ja kokeilupaikan antama lausunto. Työvoimatoimiston on ilmoitettava työkokeilusta tehdystä sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilupaikan antajan palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan nimen sekä tässä momentissa tarkoitetut tiedot.

(4 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 2 §:n otsikko, 3 §:n 3 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 3 momentti laissa 1324/1999 ja 9 § laeissa 1443/1992, 1401/1997 ja 61/2001, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 9 b § seuraavasti:

2 §
(Kuten HE)

3 §

Toimeenpanoelimet

— — — — —
Työvoimatoimikunta tai työvoimatoimisto antaa työttömyysturvan saamisen työvoimapolliittisista edellytyksistä, joista säädetään 4 ja 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a ja 9 b §:ssä, 10 §:n 2 momentissa sekä 11 ja 11 a §:ssä, kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Työvoimatoimikunnan tai työvoimatoimiston tulee työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen pyynnöstä täydentää lausuntoaan viipymättä.
— — — — —

9 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden eräitä rajoituksia

(1 mom. kuten HE)

Henkilö, joka ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka (*poist.*) työvoimaviranomaisen tarjoamasta työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhakusuunnitelmaansa sisältyvästä työelämävalmennuksesta tai työkokeilusta työpaikalla taikka kohtuulliseksi katsottavasta niihin rinnastettavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä tai keskeyttää tällaisen toimenpiteen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen tai keskeyttäminen on tapahtunut.

(3—5 mom. kuten HE)

9 b §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

3.

Laki**työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/1993) 5—8, 9, 11 a, 12 b, 12 c, 16, 17 ja 19—21 § sekä 25 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osaksi laeissa 1705/1995 ja 62/2001, 7 § osaksi mainitussa laissa 62/2001, 8 ja 19 § osaksi laissa 1354/1997, 11 a § laissa 637/2001, 12 b, 12 c ja 17 § mainitussa laissa 1354/1997, 16 § osaksi laissa 1089/2000, 20 § osaksi mainitussa laissa 1354/1997 ja laissa 1325/1999 ja 21 § mainitussa laissa 1705/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a ja 8 a § seuraavasti:

1 a ja 5 §
(Kuten HE)

6 §

Työharjoittelu ja työelämävalmennus (poist.)

Työvoimatoimisto voi osoittaa ammatillista koulutusta vailla olevan alle 25-vuotiaan työmarkkinatuen saajan työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työharjoitteluun (*poist.*).

Työvoimatoimisto voi osoittaa muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan *hänen suostumuksellaan* työelämään palaamisen tukemiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työelämävalmennukseen (*poist.*).

7 §

Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjestäminen

(1 mom. kuten HE)

Työmarkkinatuen saajaa ei voida osoittaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen:

1) jos työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjän palveluksessa ei ole virkasuhteessa tai työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa olevia työntekijöitä; (Uusi)

2) sellaisiin tehtäviin, joista työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä on työharjoittelun tai työelämävalmennuksen aloittamista edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuottannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä taikka joissa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä työsopimuslain (*poist.*) 7 luvun 11 §:n mukaisesti on muuttanut työntekijän työsuhteen osaikaiseksi;

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 2 ja 3 mom.)

8 §
(Kuten HE)

8 a §

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan oikeusasema

(1 mom. kuten HE)

Työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä vastaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) sekä niiden (*poist.*) ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla säädetään.

9 ja 11 a §
(Kuten HE)

12 b §

Tuen määrä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenettelyä säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisaikojen laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 6 momentissa säädetään työharjoittelua ja työelämävalmennusta koskevan sopimuksen enimmäiskestosta.

16 §

(Kuten HE)

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy toistuvasti työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka *ilman pätevää syytä* kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista työvoimapalvelulain 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhakusuunnitelmaansa sisältyvästä, 6 §:n 2 momentissa tai 11 §:ssä tarkoitettusta taikka muusta

niihin rinnastettavasta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävistä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen (*poist.*) on tapahtunut.

(*Poist.*) Henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta, *työelämävalmennuksesta tai työkokeilusta* menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

(1 mom. kuten HE)

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu (*poist.*), työelämävalmennus (*poist.*) ja työkokeilu (*poist.*) menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, kun hän on ollut saman työharjoittelun, valmennuksen tai työkokeilun järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu (*poist.*), työelämävalmennus (*poist.*) ja työkokeilu (*poist.*) menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos toimenpiteen järjestäjä olennaisesti laiminlyö 8 a §:n 2 momentissa tai työvoimapalvelulain 13 b §:ssä säädettyä velvoitetaan tai laiminlyö noudattaa *toimenpiteestä tehdyn sopimuksen* ehtoja.

20, 21 ja 25 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa yhdistelmätukiajan pidentämisestä ja työelämävalmennuksesta saatavia kokemuksia ja tuo työ- ja tasa-

arvoasiainvaliokunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä uudistuksen vaikutuksista selvityksen, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, missä määrin yritykset ja yhdistykset ovat työllistäneet työnhakijoita toiseksi vuodeksi la-

TyVM 11/2001 vp — HE 161/2001 vp

kiehdotuksen mukaisella alemmalla tuella ja minkälaisia kilpailua vääristäviä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Pertti Mäki-Hakola /kok
vpj.	Jouni Lehtimäki /kok	Petri Neittaanmäki /kesk
jäs.	Tuula Haatainen /sd	Håkan Nordman /r
	Pertti Hemmilä /kok	Pirkko Peltomo /sd
	Leea Hiltunen /kd	Tero Rönni /sd
	Anne Huotari /vas	Raija Vahasalo /kok (osittain)
	Kyösti Karjula /kesk (osittain)	Jaana Ylä-Mononen /kesk (osittain).
	Esa Lahtela /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

VASTALAUSE

Perustelut

Yhdistelmätuella työllistettäessä tulee työllistämistuki maksaa koko 24 kuukauden ajalta, mikäli työnantaja on yleishyödyllinen yhdistys

Yhdistelmätuen avulla pyritään parantamaan erityisesti kolmannella sektorilla toimivien yleishyödyllisten yhteisöjen työllistämismahdollisuuksia. Ongelma on, ettei 12 kuukauden mittainen yhdistelmätuki takaa toiminnan jatkuvuutta, vaan tekee toiminnan jatkumisen epävarmaksi. Myös työllistäjien antama palaute on osoittanut nykyisen yhdistelmätukijakson liian lyhyeksi. Ehdotettu 24 kuukauden yhdistelmätuki antaisi mahdollisuuden pitkäjänteisempään suunnitteluun. Yleishyödyllisille yhdistyksille tulisi koko tältä ajalta taata myös työllistämistuen osuus.

Yhdistelmätuki on mahdollistanut kansalaisjärjestöille työttömän palkkaamisen tehtäviin, jotka hyvin ehkäisevät syrjäytymistä. Tämä kolmannen sektorin toiminta on yhteiskunnan kannalta hyvin merkityksellistä ja sinänsä korvaamatonta. Työskentely näissä tehtävissä kartuttaa hyvää työkokemusta. Nähtävissä on, ettei kolmannen sektorin tarjoamien palvelujen, kuten leivänjakelun, tarve tule loppumaan. Resurssien lisääminen näihin toimintoihin mahdollistaisi myös niiden kehittämisen enemmän aktiiviksi.

Yleishyödyllisissä yhdistyksissä tehtävän työn kannalta on huomattava, kuinka se säästää resursseja yhteiskunnan muilta sektoreilta. Pittemällä tähtäimellä vaikutukset näkyisivät työllisyytenä, verotulojen lisääntymisenä ja ihmisten hyvinvointina.

Syrjäytymisen ehkäiseminen on tärkeää. Työttömyydenkin aikana on hyvä lähteä liikkeelle kotoa, pitää erilaisia valmiuksia yllä ja oppia uutta. Samalla yhteisen tekemisen kautta jokainen voi löytää omaa osaamistaan, jopa ammatiksi saakka. Kolmannen sektorin palveluiden tarve korostuu väestön vanhetessa. Kun tu-

leva työvoimatarve on ennakoitavissa, olisi nyt, kun työikäistä väestöä on vielä työelämän ulkopuolella, panostettava aktivoiviin toimenpiteisiin. Näin ammattitaitoa voidaan kehittää ja pitää yllä, jotta se vastaisi ajan vaatimuksia, kun sitä tullaan tarvitsemaan.

Työttömyysturvan ja lyhyiden työsuhteiden yhteensovittaminen

Lyhyiden työsuhteiden solmimisen esteenä on usein byrokratia. Lyhytaikaista työsuhdetta on sitä vaikeampi solmia, mitä enemmän työntekijän eläminen on sosiaaliturvasta riippuvaista. Kuitenkin juuri näiden henkilöiden kohdalla on erityisen tärkeää löytää lyhytaikainenkin työsuhte, joka myöhemmin saattaisi poikia pysyvemmänkin toimeentulon lähteen.

Työttömyysturvan ja työtulon yhteensovittamisen tarkkailujakson tulisi olla lyhytaikaisten työsuhteiden osalta viikon mittainen. Tällöin yhden päivän kestävä työsuhte ei olennaisesti hidastaisi työttömyysturvan maksamista. Työnantajan palkkatodistuksen viipyessä työttömyyskorvaus voitaisiin maksaa kokonaan työttömyysviikoilta ja soviteltu päiväraha sitten, kun asianmukainen palkkatodistus olisi käytettävissä.

Uudistus on hyvin merkityksellinen työttömien työnhakijoiden aktiivisuuteen kannustamiseksi. Järjestelmän on oltava sellainen, ettei työtön joudu turhaan kieltäytymään hänelle tarjotusta työstä. Työnantajan saattaa olla vaikea ymmärtää tällaista kieltäytymistä, mikä helposti johtaa siihen, ettei toista työtarjousta tule. Kieltäytyminen saatetaan tulkita yhteistyö- tai työhaluttomuudeksi.

Viikon mittainen yhteensovittelun tarkkailujakso suosisi yritteliästä työnhakijaa ja kannustaisi häntä aktiivisuuteen. Menettelyn aiheuttamat lisäkustannukset tulisivat varmasti katetuiksi työttömyyden aiheuttamien menojen vähentymisenä.

Työpaikan takaaminen työttömälle puolen vuoden työttömyyden jälkeen

Työministeriön työllisyyskatsaus lokakuulta 2001 kertoo seuraavaa: Työvoimatoimistoissa oli lokakuun lopussa 288 700 työtöntä työnhakijaa. Lokakuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 79 100. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita näistä oli 37 600. Vaikka työttömiä määrää on hieman laskenut vuoden takaisesta, on silti kyse suuresta joukosta ihmisiä, heidän arjestaan ja toimeentulostaan.

Lokakuun lopussa työhallinnon koulutus- ja tukityöllistämistoimenpiteiden piirissä oli 82 400 henkilöä, mikä on 9 600 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työhallinnon palkkarusteisilla toimenpiteillä sijoitettuna oli lokakuun lopussa 37 600 henkilöä, mikä on 6 200 eli 14 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Sijoitetuista 6 % oli valtion, 38 % kuntien ja 56 % yksityisen sektorin töissä. Viime vuoden lokakuusta työllistäminen valtiolle on vähentynyt 23 %, kunnille 16 % ja yksityiselle sektorille 12 %.

Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Nykyisten tukityöllistämiskeinojen ongelma on, että moni työtön ehtii passivoitua ja syrjäytyä ennen kuin tu-

kitoimet tavoittavat hänet. Jokaiselle pitkäaikaistyöttömäksi joutuneelle tulisikin kehittää toimiva työllistymisratkaisu.

Jo puolen vuoden työttömyyden jälkeen työttömälle tulisi turvata edes osapäiväinen työpaikka valtion, kuntien ja yritysten yhteisvoimin. Näin voitaisiin entistä tehokkaammin estää työmarkkinoilta syrjäytymistä ja edistää työmarkkinoille palaamista. Missään tapauksessa työn vastaanottaminen ei saa alentaa tulotasoa työttömyyskorvausta alemmaksi. Työn tekemisen täytyy kaikissa tilanteissa olla taloudellisesti kannattavampaa kuin työttömyysturvan varassa elämisen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 3. lakiehdotuksen 12 c § muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että lisäksi hyväksytään kaksi lausumaa (Vastalauseen lausumaehdotukset):

Vastalauseen muutosehdotus

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. *Työnantajan ollessa yleishyödyllinen yhteisö myös työllistämistuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti.* Enimmäisaikojen laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 6 mo-

mentissa säädetään työharjoittelua ja työelämävalmennusta koskevan sopimuksen enimmäiskestosta.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin viikoittaisen tarkkailujakson saamiseksi työttömyysturvan maksamiseen, kun työtön solmii lyhytkestoisia työsuhteita.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työpaikan takaamiseksi työttömälle puolen vuoden työttö-*

Vastalause

TyVM 11/2001 vp — HE 161/2001 vp

myyden jälkeen valtion, kuntien ja yritysten yhteisvoimin.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2001

Leea Hiltunen /kd
Petri Neittaanmäki /kesk

Yhdyn vastalauseeseen sen muutosehdotuksen osalta.

Esa Lahtela /sd

